

MIIND

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS KRITIKAI SZEMLE

TARTALOM:

HAJDÚ VILMOS: A jugoszláviai kisbirtokosság helyzetéhez

TÓTHLUDASSY J.: A színes kérdés (color problem) III

P. L.: A matematika és az élet

UJ VAJDASÁGI LIRA:

LATÁK ISTVÁN: Március verse

THURZÓ LAJOS: Apámhoz (vers)

MORVAY GYULA: Béresek (elbeszélés)

IVÁNYI JÁNOS: A fasizmus háborúja

V I S S Z H A N G:

EGY MATURÁNS: Az érettségi után

F I G Y E L Ő:

Tavaszi parlament Érsekújvárott

A dunai államok együttműködése és az egyetemi ifjúság

Olvasóink figyelmébe!

Előfizetőink lényegesen felszaporodott hátralékai, valamint terjesztőink pontatlan elszámolásai lapunkat súlyos anyagi helyzetbe juttatták. Ezért mindazoknak, kik több mint félévi előfizetési díjjal tartoznak beszüntetjük lapunk további küldését.

A KIADÓHIVATAL

Sajtóalapunkra

a következő adományok érkeztek!

1936 május 1-ig . . . . . 128— din.

A z ó t a:

B. L., Noviszád . . . . . 6— din.

Sz. L., Szubotica . . . . . 5— „

V. D., „ . . . . . 16— „

N. N., „ . . . . . 6— „

L. L., „ . . . . . 3— „

Összesen: 164— din.

Kérjük öntudatos olvasóinkat és támogatóinkat, hogy anyagi erejükhöz mérten járuljanak sajtóalapunkhoz!

Lapunk csekkszámhája: 58.297

Üres csekklapot a postán kaphat 25 paráért.

Postafiókunk száma: Szubotica 88.

A jugoszláviai kisbirtokosság helyzetéhez

Irta: Hajdú Vilmos

A hűbéri Európában a mezőgazdaság elsőrendű fontossággal bírt. Erre támaszkodott az államhatalom és ebből meritett erőt az arisztokrácia, az akkori uralkodó osztály. A kezdetleges termelőeszközök miatt azonban a terméseredmények csak nagyon lassan javultak, az emberi munka jelentéktelenségénél fogva a természeti erők döntően befolyásolták a mezőgazdaságot és a társadalmi gazdagság alig növekedett. A középkori társadalmi szervezet ilyen korlátolt, nehézkes mozgáskészsége miatt Európa viszonyai évszázadokon át majdnem változatlanok maradtak.

Amikor a polgári társadalom kialakulásával megindult a városok fejlődése, az új gazdasági erőtenyezőkhöz mellett új politikai erők is jelentkeznek a nemesség és papság uralma alól felszabadulni igyekvő polgárság és jobbágyság képében. A középkori hatalmi tényezők és a szövetséges harmadik és negyedik rend gazdasági összeütközése politikai harccá fejlődik, mely azután a polgárságnak a tőke szabad fejlődését, a jobbágyságnak pedig a felszabadulást hozza meg.

A jobbágyság felszabadulásának folyamata a nyugati államokban már a múlt században befejeződött. A fiatal és egészséges tőkésrendszer megteremtette a szabad kisbirtokot, mely abban az időben tökéletesen megfelelt az új termelési rend minden követelményének. Azokban az államokban, ahol a polgári forradalom korán lezajlott, a kisbirtok — lévén elég ideje és módja a kapitalizmus technikai fejlődésével lépést tartani — többé-kevésbé mindmáig megtartotta ezt az időszerűségét. Ez a párhuzamos fejlődés a kisbirtokost a naturalgazdálkodásról az árútermelésre kényszerítette, a piac törvényei pedig a parasztból lassan kispolgárt neveltek. Ilyen paraszt-polgár a francia földműves és az amerikai farmer. Az idejében befejezett polgári forradalmaknak, az ipari és mezőgazdasági tőke párhuzamos fejlődésének köszönhetik a nyugati és tengerentúli államok világgpiaci egyeduralkodókat.

Más volt a helyzet Keleteurópában. A múlt században még három nagy, de korhadó birodalom tartotta rabságban Keleteurópa nemzeteit. A cári Oroszország, a Habsburg-monarchia és a török császárság. Ezekben az államokban tüzzel-vassal pusztítottak mindent, ami a haladást elősegítette. Érthető is, ha tekintetbe vesszük, hogy csak így tarthatták fenn az állam egységét, mely pedig kitűnő kereteket szolgáltatott a leigázott nemzetiségek tökéletes kizsákmányolásához. A nemzetiségi elnyomásban mindhárom egyetértett. Legszebb bizonyíték erre az a cári készség, mellyel Oroszország sietett segítséget nyújtani a magyar forradalom leverésére 1848-ban. A Balkán-kérdésnél azonban a nyugati imperialista hatalmakkal együtt ezek a reakciós államok is egyszerre a szabadság és az emberi jogok bajnokaivá váltak, olyannyira, hogy versenyeztek egymással, ki legyen a balkáni népek felszabadítója. Pedig tudjuk,

hogy a cári uralom átlag minden második évtizedben vérbefojtott egy forradalmat, Franciaországban időnként történelmi mészárlásokat rendeztek a munkásság soraiban, Anglia pedig kiirtotta és kiüldözte az irek felét. A nyugati zsarnok keleten Gráll-lovagot játszott. Ez a játék pedig a mesés Indiába vezető legrövidebb szárazföldi úttér folyt, mely Törökországon vezetett keresztül. Aki tehát leghamarabb adja meg a már pusztuló Törökországnak a kegyelemdőfést, annak a kezébe jut ez az út is. Ez, az imperialista államok közötti nemes felszabadítási versengés annyira megy, hogy a végén szerződésbe foglalják Törökország sérthetetlenségét, nehogy egyik hamarabb elragadja a koncot a másik elől. A balkáni népek ennek a versengésnek köszönhetik, hogy felszabadulásuk annyira kitolódott.

A XIX-ik század végén és a XX-ik század elején végül is a balkáni parasztság hősie küzdelme vezetett eredményre. Felszabadulnak a balkáni népek, a hűbéres hatalmasok trónhoz, a tőke fogyasztókhöz, a nyugati imperializmus szabad átvonulási terephez jut. Az imperialista versengés, azelőtt Balkán felszabadításáért, most a szabad népek anyagi „felsegítéséért” folyt. Ez azután meg is pecsételte Keleteurópa sorsát.

Az imperialista vihar a világháboruba sodorta Keleteurópa államait is, végigdulta a Dunamedencét, széttörte a régi államkereteket és újakat alkotott. Megindult a polgárosodás és mivel a gyorsütemű fejlődéshez nem volt elég erős hazai tőke, hatványozottabbá vált a külföldi tőke beözönlése, mely az imént felszabadult államokat még nagyobb gazdasági függésbe kényszerítette.

Még a háború előtt megindult erős tőkeképződéseket megszakították a keleteurópai államok háború utáni földreformjai. Nem véletlen, hogy ezek a földreformok közvetlen a háború után következtek be. Az új államok a legnagyobb tőkésválság idején alakultak. A keleti monarchiák és a régi államalakulatok bukásával egyidőben megingott az arisztokrácia és a nagytőke uralma is. Az egyetemes forrongásban a keleteurópai parasztság is egyre erősebb követelésekkel lépett fel. Az ujonnan keletkezett államok nagytőkései csak úgy tudtak a veszélyes helyzetből kikerülni, ha egy agrárreformmal veszik elejét az agrárforradalomnak és a nagybirtokot felosztatják. A hirtelen jött polgárosodás az arisztokráciát feláldozva kénytelen volt visszanyúlni a mult század forradalmi módszereihez, hogy mint a nyugati államokban a polgári forradalmak idején, eltörölje a nagybirtokot.

A földreform legfőbb indítóoka tehát a parasztság forradalmi magatartása volt. A második ok a legfelsőbb rétegek azon irányelve, hogy maguk alá erős konzervatív tömegeket alapozzanak, melyekre adott körülmények között tőkés érdekeik megvédésére biztosan számíthatnak. Harmadszor: a nagypolgárság az új mezőgazdasági kis és közép-üzemek létesítésével egy egészséges közép-parasztságot és agrár-burzoáziát remélt megteremteni, mely mint friss árúfelvevő réteg alkalmas fogyasztóvá válik a nagytőke részére.

A jugoszláviai földreform a földbirtok maximális nagyságát hegyes vidéken 75, a sík vidéken pedig 300 hektárban állapította meg. Nagyobb területtel csak mintagazdaságok és állattenyésztéssel foglalkozó üzemek rendelkezhettek. Összesen 2,133.910 hektár szántóföldet, erdőt és legelőt osztottak fel. A lefoglalt föld nagy-része telepítésre szolgált. 25.383 telepés átlag 5 hektárig, 182,098 földigénylő pedig 2 hektárig terjedő földhöz jutott. 567.887 hektárt az állam sajátított ki. A földosztás révén Jugoszláviában a nagybirtok majdnem teljesen eltűnt.

Mennyiben könnyítették meg a földreformok a kisparasztság helyzetét?

Jugoszláviának az 1932-es népszámlálás adatai szerint 14,296.000 lakósa volt. A lakosság 80%-a foglalkozik földműveléssel. A 13,2 millió hektár termőföldből mindössze 7 millió hektár a szántóföld. Az 1931-es adatok szerint az önálló gazdaságok száma 1,555.000. Eszerint egy gazdaságra 8,7 hektár megmunkált, illetve 4,6 hektár szántóföld jut. Emellett az összebirtokosok 95%-a az össztermőföld 49%-át, míg a nagyobbik felét, azaz 51%-ot az összebirtokosok 5%-a birtokolja. Ezekből az adatokból két következtetést vonhatunk le: 1. Jugoszláviában az önálló birtokosok száma igen nagy. 2. A nagybirtokosok legnagyobb része 4 hektáron aluli birtokkal rendelkezik. Ezen szám adatok nem nyújtanának teljes képet a mai viszonyokról anélkül a 8 milliárd dinár adósság nélkül, amely a jugoszláv mezőgazdaságot terheli. Ez a parasztadósság napról-napra nő, egyre súlyosabb teherként nehezedik a jugoszláv mezőgazdaságra s nem csak a mi, hanem az összes keleteurópai államok gazdasági életét megbénítja.

Mennyiben fedezi a föld jövedelme ezeket az adósságtérheket?

Ha vesszük, hogy egy hektár bruttó jövedelme 1000—1200 dinár, a költségek (adó, vetőmag, megmunkálás, stb.) levonásával, marad mintegy 300 dinár tiszta jövedelem (itt a saját befektetett munkáját, hiszen maga munkálja meg a földet, a legalacsonyabb napszám: 5—10 dinár szerint számítottuk ki). Átlagosan 10 hektár földet véve alapul minden egyes gazdaságra 3000 dinár évi jövedelem jut. Egy öttagú család minden egyes tagjára évenként 600, egy napra 2 dinár esik. Ez azonban csak a 10 hektáros gazdaságoknál van így, a 4—5 hektárosoknál egy családtagnak napi 1 dinár jövedelem jut csak. Amde itt van az adósság is. Ha a 8 milliárd dinár adósságot 12 millió családtagra elosztjuk, 666 dinár esik egyre, ami azt jelenti, hogy a kisparaszt évi tiszta jövedelme nem elég adósságának fedezésére. Ebből tisztán látható, hogy kisbirtokosságunk milyen reménytelen helyzetben van, hogy napról-napra szegényedik és hova-tovább teljesen a nincstelen földmunkások sorsára jut külsőleg is. Lényegében már most is ott áll, és az előbbi számításokból láthatjuk, hogy éppen úgy nyomorúságos 5—10 dináros napi jövedelemből él, mint a földmunkás.

Hogyan lehet az, hogy a földosztás — a várakozások ellenére — ennyire fordított eredménnyel végződött? Hogy az árú és

pénzforgalom a kisparasztság által való felfrissítése ilyen csődöt mondott?

A földosztással nálunk már a háború előtt meglévő törpebirtokok száma megnőtt, de a régi birtokok felszerelését sem újtották fel, az új kisbirtokosok pedig — tekintettel szűkebb anyagi viszonyaikra — nem vásárolhattak be tökéletesebb termelő eszközöket. Emellett a modern mezőgazdasági gépek nem is kifizetők. Pl. egy traktor csakis 200 hektáros birtoknál, egy kombin (összetett arató és cséplőgép) pedig 400 hektáros birtoktól felfelé fizetődik ki. A törpebirtokosoknak tehát már kezdettől fogva le kellett mondaniook termelésük racionalizálásáról. A kisbirtoknál nem is beszélhetünk olyan értelemben vett rentabilitásról, mint a nagybirtoknál, ahol a világpiac követelményeinek kell megfelelni. A kisgazdaságnál a rentabilitás hiánya nem okozhatja a termelés megszüntetését, csökkentését, vagy fokozottabb racionalizálását, mert először is nincs megfelelő tőke a befektetésre, másodsor a már befektetett pénzt nem lehet kivonni, mert a termelés elsődlegesen a termelő szükségleteinek fedezésére szolgál és csak a felesleg kerül a piacra. Igaz, hogy a gyáripár fejlődésével megszűnt falusi kéziipár a parasztot a piacra kényszeríti, de az ott eladott termék egyszerű árúcsere alakjában közvetve szintén csak a szükségletek fedezését jelenti. A parasztnak az ipari cikketek a városban kell megvennie, egyes monopol-árúkra pedig feltétlenül szüksége van (só, petróleum, gyufa, stb.) emellett adót is kell fizetnie és ezért mindenképpen pénzre van szüksége. A kisgazda tehát akarva-nem-akarva miniatűr árútermelővé válik s így nem vonhatja ki magát a piac törvényeinek hatása alól.

A csehországi számítás szerint a kelet európai gabona előállítási költsége métermázsánként 183 čk., míg az amerikaié 45 čk. A világpiaci árak természetesen az olcsóbban előállított amerikai gabona szerint igazódnak. Így a piaci ár és a termelési költségek között hatalmas különbségek mutatkoznak. Ezek a különbségek már a gazdasági válság előtt is megvoltak. Ezzel magyarázható, hogy a kelet európai agrárállamok kénytelenek a versenyről lemondani és hogy a jugoszláv mezőgazdaság, mely 1925-ben még nem volt eladósodva, 1928-ban már 3 milliárd dinár adóssággal kénytelen számolni. 1925-ig az infláció segítségével mezőgazdaságunk sikeresen megküzdött a nagy árkülönbséggel. A dinár megszűrláradulása azonban végzetesen hatott. Kisgazdáink kötelezettségeiknek nem tudtak eleget tenni. A közvetett közterheket rendszeresen kellett fizetni, ezenkívül az állam és az ármentesítő társulatok hátralekös követeléseikhez kamatokat csaptak, melyek semmivel sem voltak alacsonyabbak a bankkamatnál. A paraszt kénytelen volt kölcsönért folyamodni és mivel a mezőgazdasági hitelrendszer államilag nem volt megszervezve, uzsorásokhoz fordult. Ezek az adósságok azután a kamatokkal együtt rohamosan növekedtek és 1928-ban így érték el a 3 milliárd dinárt. A legnagyobb baj az, hogy az adósság nem produktív kölcsönök következménye. Produktív

kölcsön alatt a termelőeszközök gyarapítására és tökéletesítésére fordított kölcsön értendő, mely az üzem rentabilitását növelheti. Nálunk a kölcsönök legnagyobb része a parasztság legegyszerűbb létfenntartási szükségleteinek kielégítésére szolgált. Ilyen körülmények között szó sem lehetett arról, hogy a jugoszláv gabona az amerikai gabonával felvegye a versenyt.

A gazdasági válság a már fenálló eladósodási folyamatot meggyorsította. Úgy a mezőgazdasági, mint az ipari termékek árai estek. Ezek az áresések azonban nem lettek volna végzetesek, ha párhuzamosan haladnak. De míg a mezőgazdasági termékek árai 1927-től 1932-ig 62.6%-kal, az ipari termékek árai csak 31.8%-kal estek. Így érthető, hogy 1932-ben a parasztadósságok már 7 milliárd dinárra emelkedtek. Ebben az évben megjelent a földművesvédelmi törvény, mely a földművesadósoknak moratóriumot adott. A fizetések elhalasztása azonban nem csökkentheti az adósságot. Az állam a moratórium passzív segítségén kívül kísérletet tett egy aktív segélynyújtásra is. Ilyen aktív segílyt nyújtott volna a Privilegizált Agrárbank. Feladata hosszúlejáratú, olcsó kölcsönökkel tehermentesíteni a közép és nagy üzemeket. A törpegazdaság ennek a banknak hatásköréből kiesett, először azért, mert legtöbbszörre távolesik a banktól, másodsor, mert csak kis kölcsönöket vehet fel, ami megdrágítja a hitelt, és harmadszor, mert a birtok kicsinyisége nem ad módot a kölcsön rentábilis befektetésére, és minden valószínűség szerint ez az adósság is csak a 8 milliárdot öregbítene.

A parasztgazdaságok megsegítésére egyes közzgazdászok szerint mezőgazdasági termelőszövetkezetekbe kellene tömörülniök a kisgazdáknak. Ezek a szövetkezetek módot nyújtanának arra, hogy a mezőgazdasági modern gépek beszerzésével rentábilisabbá tegyék a kisgazdaságot. Mindehhez azonban óriási tőkére volna szükség és ezt az állam nem adja meg, a külföldi tőke pedig csak akkor jönne, ha itt gyarmati extraprofitot biztosítana magának.

Igy tehát a mai gazdasági rendszer ezen a téren is kimerült minden megoldási lehetőségéből. A mai keretek között nem lehet segíteni a kisgazdaságon. A kisbirtok nem tarthat lépést a nagy agrártőke rendelkezésére álló technikai felkészültséggel. A modern mezőgazdasági gépekkel dolgozó nagyüzemek aránylag sokkal kevesebb befektetést igényelnek, természetesen sokkal versenyképesebbek a világpiacon is a kisgazdaságokkal szemben. A társadalmilag szükséges munkamennyiséget a nagygazdaságok rendelkezésére álló technikai eszközök szabják meg, és az elmaradt kisüzemek erőfeszítései ezekkel szemben hiábavalóknak bizonyultak. A világpiaci verseny és az egyre szaporodó adósságok nyomasztó terhe lassan felőrlik a kisbirtokot, mely végül is a fináncsőke kezébe megy át. Ezzel azután be is fejeződik az a folyamat, mely — mondhatni — a földreformmal vette kezdetét, és amely a parasztság fokozatosan nagyobbodó adósságán keresztül az önálló parasztbirtokok megsemmisülésével végződik.

A színes kérdés (color problem)

Irta: Tóthludassy J.

III.

A vörös és fekete problémán kívül az Északamerikai Egyesült Államokban sokat emlegetett a sárga fajok kérdése is. A probléma különösen a nyugati államokban, leginkább Kaliforniában ver fel nagy port, ahol a legtöbb japán és kínai él. A sárgák száma ugyan nem olyan jelentős, hogy igazoltá tenné a kérdés élreállítását, de azért mindig jó volt arra, hogy a „sárga veszedelem“, „japán és kínai invázió“ jelszavai a társadalom kártokozóinak romboló munkáját palástolja. A munkásság gazdasági harcait ezzel a demagógiával igyekeznek mellékvágányra siklanti: a bérek ezért olyan alacsonyok, mert a sárgák lenyomják igénytelenségükkel, a fehér munkásnak nem munkaadója, hanem a sárga munkás az igazi ellensége. A kaliforniai nagyipar épp úgy mint a nagybirtokosok a sárga faj feltörésével próbálják igazolni a fehér ipari és földmunkásság, valamint a kisiparos és a kisfarmer nehéz helyzetét.

A sárgák: japánok és kínaiak, a múlt század vége felé kezdtek a nyugati államokban nagyobb tömegekben letelepedni. Nem aranyláz és nem kalandvágy vitte őket az Egyesült Államokba, hanem az a gazdasági nyomás, melyet a japán és a kínai feudalizmus jelentett a demokratikus Amerika mozgásszabadságával szemben. Hazulról hozott igénytelenségükkel, melyet rabláncon vertek beléjük, dolgozni akartak. Élni akartak. Ezt az igénytelenséget is szemükre vetik, mint destruktív faji tulajdonságot, holott sokkal valószínűbb, hogy az otthoni, rettenetes elnyomás következménye. Egy bizonyos: senki szorgalmasabban nem dolgozik, mint a sárga munkás. Az alacsony, piszkos munkát mind ők végezték. Háztartási alkalmazottak, főleg gazdasági munkások voltak és az ültetvényeken nyertek elhelyezést nehéz nyári munkákra. Szívesen is látták őket, mint olcsó munkaerőt a szabadverseny kifejlődésének, a prosperitásnak idején. A múlt század végén így kb. 250.000 sárga volt már kompakt tömegekben az Egyesült Államok nyugati részében. A fejlődő kapitalizmus igénytelenségüket és kizsákmányolhatóságukat nagyszerűen felhasználta.

Gazdasági viszonyaikra jellemző az a tény, hogy a számuk egyre csökken 1880-ban 108.000 kínai volt az Egyesült Államokban. 1882-ban megtiltották a kínai kulik bevándorlását. 1920-ban már csak 62.000 kínait számoltak. Ez az óriási apadás nem visszatelepülés, hanem azon szörnyű nyomor következménye, amiben Kalifornia ipari centrumaiban élnek.

A japánok többen vannak. Az 1920-as népszámlálás szerint kb. 120.000 japán él Északamerikában. Egyedül Kaliforniában 72.000. Főleg gazdasági munkások voltak, akik szorgalmas munkájuk eredményeképpen lassan földhöz is jutottak és nagyszerűen prosperáló kis farmokat létesítettek. 1919-ben a 3,800.000 hold szántható földből már 500.000 hold, tehát a megművelhető föld kb. 1/7-ed része japán kézen volt és ez a főleg kiscgazdaságokban oszlott meg.

A nagybirtokosoknak azonban nem tetszettek a latifundiumok szomszédságában virágzó kis farmok. Természetesen nem az fájt nekik, hogy ezek a farmok japán kézen voltak, hanem a szépen prosperáló kisgazdaságok konkurrenciája. 1913-ban és 1920-ban korlátozták, majd teljesen eltiltották a japánok földbirtokszerzését. Ekkor került divatba az „Amerika az amerikaiaké” és mindent a „százszázalékos amerikai polgárságnak” jelszavai, melyek épp úgy, mint a „sárga veszedelem” jelszava a nagybirtok földéhségét takarták.

Az ipari munkásság ugyanígy járt. Itt amellet, hogy olcsó munkaerőként kihasználták őket, a fehér munkásságot ellenük uszították. Az előbbi jelszavak, nagyon alkalmasak voltak az osztályharcot faji ellenségeskedésekre átvezetni.

Amerikában, a szabadság hazájában a sárgákat ugyanúgy nyomja el a profitéhség, mint a négereket. Ugyanazon társadalmi bojkott, az a kiközösítés a részük, mint fekete társaiknak. Kaliforniában 1906-óta csak speciális sárga iskolákba küldhetik gyermekeiket, ezen iskolák nívója pedig — tekintve a gyenge állami támogatást — kritikán aluli. Mint a déli államokban a fehérek és a feketék között, úgy 6 nyugati államban törvény tiltja a sárgák és fehérek házasságát. Politikai egyenrangúságuk sincs, a keveredést nem engedélyezik a hatóságok és ezzel nyíltan alacsonyabb népfajjá süllyeszti őket.

1924-ben különben az Ázsiából való bevándorlást teljesen betiltották. De a „sárga veszedelem” kísért most is és a fehér lakosság hiszékenysége és rövidlátása még mindig alkalmas talaj a „faji veszedelem” lehetetlen meséjének befogadására.

Amint első cikkemben említettem, ki kell térni itt még a bevándorlók helyzetére is. A fehér bevándorlók problémájából is színes kérdést csináltak a pihentagyú jenkik, azzal a változáttal, hogy itt a színek helyett a fehér fajtán belüli rangfokozatokat állapítottak meg. A fehér bevándorlókat alsóbb és felsőbbrendű fajokra osztották. A nordic (északi) fajokhoz tartoznak: az angol-szászok, franciák, németek, skandinávok. Az alsóbbrendűek az oroszok, a lengyelek, a magyarok, írek, olaszok, portugálok stb.

Ez az osztályozás megfelel a különböző nemzetiségű bevándorlók időrendbeli arányszámának.

1800-tól	1870-ig	98·4 ^o / _o	nordic	1·6 ^o / _o	más
1890-től	1900	„ 49·4 ^o / _o	„	51·6 ^o / _o	„
1910-től	1920	„ 22·8 ^o / _o	„	77·2 ^o / _o	„

A polgárosodás kezdetén Európa iparilag fejlettebb részeiből vándoroltak ki, az újabb fejlődési lehetőségekkel és a könnyű meggazdagodással kecsegtető Amerikába. Így azután az első bevándorlók, hamarabb meggazdagodva, bizonyos elsőbbségi jogokat formáltak az új hazához és az ős amerikai göggel nézték le az utánuk furakodó alsóbbrendű fajokat.

Századunk első tizede óta, a kapitalista ipari termelés hanyatló stádiumában, legnagyobb rész Oroszországból és Európa keleti és déli államaiból vándoroltak ki. (1910 körül az összes kivándorlók 26·3°/_o-a

pl. Ausztria-Magyarországból került ki). Ezek a későbbjötték már alkalmazatlanok voltak az ipari fejlődésének csúcspontja felé közeledő amerikai gazdaságnak. Viszont alkalmasak voltak arra, hogy a túltermelés, munkásfelesleg jelenségeinek idején őket tegyék jórészen ezekért felelőssé. Kinevezték őket alsóbbrendű fajoknak betolakodottnak, rájukhárítva ezzel a gazdasági bajok okát. Így született meg a fehér fajon belüli fajteória. Ez a tudományos teória megállapítja, hogy az emberek teremtőereje és szelleme a különleges faji adottságtól függ, hogy vannak kultúrateremtő és kultúrahordozó fajok megkülönböztetésül a destruktív kultúraromboló fajoktól. Ezzel a teóriával igyekeznek elhomályosítani az osztályharcot, éket verni a munkásság közé és így megosztani a munkásság erejét.

Amíg a vörös-fekete-sárga, felsőbb- és alsóbbrendű fajok problémája a társadalom elnyomott osztályaiban is visszhangra talál, amíg ezzel a munkásságot öntudatlanságában félrevezethetik, addig a társadalom élődnie számára a szabad kizsákmányolás lehetőségeinek útja nyitva áll.

Végeredményben tehát a színes kérdés egy mesterségesen táplált álprobléma. Ma az általános gazdasági válság idején mindenütt felütközik a fejüket hasonló, nagyhangon hirdetett hamis irányú társadalmi mozgalmak, törekvések, melyek egyrészt a tőkés érdekek folytán az uszításból, másrészt a munkásosztály öntudatlanságából táplálkoznak. Ha egyszer a világ dolgozóinak többsége rátalál az igazi társadalmi bajokra és ha ezen felismerés alapján öntudatosan részt akar venni ezen bajok orvoslásában a hamis álteóriák, álproblémák elvesztik jelentőségüket, megsemmisülnek. Helyettük új, mindenkit érdeklő és mindenkinek érdekét szolgáló közös törekvések sodorják majd az emberiséget az igazi cél felé.

(Vége).

A matematika és az élet

Laikusoknak, de gyakran még matematikusoknak is az a véleményük, hogy a matematika teljesen elvont számítások gyűjteménye, melynek a valósághoz csak távoli és jelentéktelen köze van. A matematikust általában értelmetlen és szórakozott embernek festik, akinek prototípusa a híres Ampère, aki zsebkendőjével törölte le a táblát és a párisi stráfkocsik után haladva a ládákra egyenleteket firkált.

Ezt a benyomást csak hatványozza a matematika igen elvont előadási módja, különösen középiskolákban. A teoreémák labirintusában eltévedt kisdiák kétségbeesetten kérde, hogy miként születettek emberi agyban az ő konkrét gondolkodásától ennyire távol-

eső fogalmak. De gyakran még tudósok is teljesen elvont, levegőben lógó tudománynak tekintik a matematikát.

Ezzel szemben igen sok matematikus megtalálta tudományának kísérleti és tehnikai eredetét. Picard például, aki egyáltalán nem nevezhető forradalmárnak, hangsúlyozza többek között a fizikai jelenségek tanulmányozásának fontosságát, mint amely gyakran új problémák elé állítja a matematikusokat, sőt a megoldáshoz vezető utat is megmutatja.

Azok a gondolkodók, akik a matematika jellegét történelmi szempontból vizsgálják nem tartják elvont tudománynak a matematikát. Ez természetes is, hiszen a gondolkodás mai momentumái nem tudnánk helyesen megmagyarázni, ha a történelmet figyelmen kívül hagynánk; magában a történelemben pedig nem hunyhatunk szemet azon tényezők előtt, melyek a történelem alkotó részei és azt kölcsönös viszonyaikkal meghatározzák. A tudományos gondolkodást tehát csak úgy tudjuk tökéletesen megvilágítani, ha az azt kitermelő társadalom összes jellemző elemeit megvilágítjuk.

A tudomány története ezek szerint szoros, benső kapcsolatban van a társadalom történetével. A tudományok, a matematikát is ideértve, és a társadalom, amelyben azok kifejlődtek, egymástól elválaszthatatlanok. A társadalmat jellemző elemek közül azonban a hatást és visszahatást nem valami nemlétező egyensúlyban, hanem saját dinamikájában kell vizsgálni.

Mint minden tudománynak, a matematikának állását és fejlődését is a tehnikai és termelő erők állása és fejlődése határozza meg. A termelő erők fejlődése a matematika fejlődésére közvetlen hatást gyakorol (új problémákat vet fel, megadja az anyagi alapot és a szükséges emberi erőt: a tudósokat és kutatókat, akik azt fejlesztik), közvetett hatást pedig az uralkodó társadalom és az uralkodó világnézet gyakorol rá. A tudomány állása tehát egy csomó olyan tényezőtől függ, melyeket kölcsönös viszonyukban és általános mozgásukban kell vizsgálni. Az anyagi lét termelési módjai határozzák meg a társadalmi élet társadalmi, politikai és intellektuális folyamatait. Itt azonban vigyáznunk kell arra, hogy ezt az elvet ne mehanikusan értelmezzük, hanem dialektikusan, ami azt jelenti, hogy dolgokat kölcsönös hatásaikban, ellentétességeikben és folytatolagos kiegyenlítődéseikben kell vizsgálnunk.

Teljesen helytelen lenne azonban az a felfogás, hogy ezek szerint a tudományos problémák csak a leghasznosabb és a legközvetlenebb tehnikai szükségletek szolgálatába állított tudományos felfedezések automatikus termelési fajtái. Az elméletnek a gyakorlattól való függése gyakran közvetett, igen gyakran öntudatlan, különösen a matematikában. És a különböző tudományágaknak önálló fejlődése is van, mely ha végső elemzésesen a gazdasági erők állásától függ is, bizonyos esetekben a kutatókat olyan irányba vezetheti, ahol közvetlen felhasználhatóság nincs. Így a modern csillagászat több ágának főcélja, hogy a természeti törvények egye-

temességét igazolja, hogy kiterjessze az egész világra azt, amire minket a földi tapasztalatok tanítanak és hogy a földön kisérleljék meg azon megfigyelések felhasználását, amelyek a legtávolabbi égitestekre vonatkoznak. Ezen megfigyeléseknek természetesen bármily fontosak is, igen ritka a közvetlen gyakorlati alkalmazásuk.

A gondolkodás és bizonyos számítások által lehetővé vált merész általánosítások a matematikában is új tudományágak megjelenéséhez vezettek. Ezeknek kezdetben látszólag nem is volt semmi kapcsolatuk külvilági ismereteink által felvetett problémákkal. Vonatkozik ez különösen a nem euklidesi geometriára, melynek igazi jelentősége csak az einsteini reletivitásemélet fejlődésével tűnt ki.

A matematikát, mint minden más tudományt, az ember szükségletei szülték: a termőföld és a testek köbtartalmának mérése, az időszámítás és a mehanika. De itt is, mint a gondolkodás minden terén, a reális világból eredő törvények bizonyos fejlődési fokon elkülönülnek a reális világtól és mint önálló, kívülről jövő törvények állnak vele szemben, melyekhez a világnak alkalmazkodnia kell. Így van ez a társadalomban és az államban és ugyanígy alkalmazzák később a tiszta matematikát is a reális világra, habár éppen ebből a világból ered, csak a világ egyik alkatrészének formája és csak ezért alkalmazható is rá.

A tiszta teoriának és későbbi alkalmazásának ezen összhangja ha rendkívülinek tűnik is fel, egész természetes következménye azon ténynek, hogy az emberi agyvelő épp úgy mint az amber maga, a természet produktuma és következésképpen ezen agyvelő produktumai nem lehetnek ellentétben a természeti renddel.

A tudomány és ezzel együtt a matematika dialektikus materialista szemléletét tehát a következőképpen foglalhatjuk össze: a tudomány és vele együtt a matematika is felülepítmény, az építmény maga a termelő viszonyok összessége, a társadalmi munka aparátusa. Ezen rövid meghatározásnak egyedüli hibája az, hogy azok akik a dialektus gondolkodás terminológiájával nincsenek tisztában, mehanisztikusan értelmezik. Sohasem szabad elfeledni, hogy minden felülepítménynek megvannak saját fejlődési törvényei és ezek visszahatnak az építményre, amelytől függenek. Ezért szükséges, hogy a jelenségeket összességükben tanulmányozzuk, nem csak egy adott pillanatban mutatkozó látszólagos viszonyaik, hanem különösen történelmi fejlődésük szempontjából, egyszóval nem statikus, hanem dinamikus szempontból. Ez az értelmezés a matematikát állandóan kontrollálja, határozott irányban fejleszti, szerves kapcsolatba hozza a tudomány többi ágaival és öntudatosan az emberiség haladásának szolgálatába állítja.

P. L.

Március verse

*Még mindig az egészség
És a természet jó fia vagyok én.
Bizsergő márcisi szellőkön*

*Ezt a gyulladó lázas jólesést,
A tavasz zsvajos mámorát
Hagyta rám néhány paraszt elődöm.*

*Nem lett urrá most se a morcos tél
Marék krumplival táplált
Szivós, kinyiló erőmön.*

*Nem remény és nem vigasztalódás, —
De lázadó erők gyűjtögetése
Ha társaimmal szabadba vetődöm.*

*Gyerünk ki odvainkból uccára,
Mezőre, ha tél kormos porát
Viszi az új szél a rozzant tetőkön.*

*Könyvet elő! Gyönyörű elmélet,
Gyakorlatunkat irányítani tanít
S kacagunk az örök kérdezőkön,*

*Kik még mindig múlton legelésznek
És hittel, megadással várják,
Hogy isten segít az üres bendőkön.*

*Rossz cipőt ledobva és mezitláb
Rohanni a szagos szelekbén
Keresztül a vidám mezőkön*

*S egyszer csak így előre uccán, tereken,
Szilajon előre mindig többen,
Keresztül az álló időkön,*

*Igy vidáman előre mezitláb
S még éhesen is és urrá leszünk
Az összes történelmi erőkön!*

Laták István

Apámhoz

Apám,
úgy fájnak az emlékek,
amelyek téged idéznek,
mikor ziháló melled eszeveszett
taktusban vergődött
s lázban, verejtékben gyöngyözött
krisztusi arcod.

Apám,
fülemben még most is tébolyitón csengnek
a vérrel felbuggyant
pokoli hörgések.

És mikor az éltető kenyeret izzadtad
a munka emésztő tüzeiben,
hárszor, de hárszor szorúlt ökölbe
bosszúvágytól remegő, gyermeki kezem,
mert fájtak, fájtak gondgyilkolta,
apró életörömeid be nem teljesülései,
fájtak a kicsinyes, álnok mosolyok,
melyek takarták benső sorstragédiád:
fájtak az átviharzott, vészes éjszakák
s mikor kiszívott hüvelyedben
utolsókat dobbant a megkinzott élet,
kisértő lidérccek a lelkemre ültek . . .

S két könnycseppet úgy szerettem volna
megtartani,

csókolni,

csókolni,

a nagyok szeme elé vinni,
mint megrabolt milliók
robotra kárhozott élettükrét . . .

Apám,
úgy fájnak az emlékek,
amelyek téged idéznek,
mikor ziháló melled eszeveszett
taktusban vergődött
s lázban, verejtékben gyöngyözött
krisztusi arcod.

Béresek

Írta: Morvay Gyula

Ősrégi raktárpépület állt a major közepén. Egyik bolthajtásos pincéjében alacsony, csirizes asztal mellett dolgozott a major egyetlen cipésze és csizmadiája. Vásárok előtt s virágos tavaszi vásárnapok előtt sok dolga volt. Ilyenkor csak akkor nézett fel az ablakra, amikor pergament-papírba csavart tőróját ette savanyú rozsenyérrel. Csizmákat varrt és bőrszagú pincében egyedül keringett a némaságból néha kitört keserúsége.

Éppen, hogy vége volt az ősznek, a major közepén konokul beragadt sáros kerekű taligák, ázott kocsik, fogasok és tárcsás boronák sorakoztak.

Az épületek között maradt pocsolványokon hideg szelek és fázós baromfik borzongtak. Széles pusztaság közepén állott a major, nagy darab földek övezték, de nem lehetett a majorból akármerre elindulni: csak az agyonvágott dűlőutak vezettek ismét fekete földek közül fekete estébe.

A major végében zöld és rózsaszínű koszorús kereszt állt, mellette lóhúzó vágány vezetett. A házak szélén már megfésült földekből feltörődő vetés világított. Háromezer hold volt itt egy tagban. A síkságon unalmasan összeverődtek a felhők és céltalanul, tétován keringtek a major fölött. Fekete árnyék, eső-színe, szél borzongása vetődtek a major fölé.

A suszterlegény néha kiállt a pince ablaka elé és nézte a major közepét. Zöld köténye volt és a csiriz néhol csimbókokban füttyögött a vastag száru nadrágján.

Ilyenkor szóltak feléje a béresek, akiknek olyan kemény volt a csizmájuk, mint a pléh és a szárában állandóan ott állt a sárvaró vasdarab.

Őt, hat javítást hoztak a suszternek. — Csak annyit szóltak a béresek, míg azon az egy-két lépcsőn lementek: Nehéz ide letálni. Föltött kellett varrni, repedést összehúzni, jó szurkos dratyvával. A göndörhajú legény először kivitte a csizmákat a pocsolvához, ott porcsfűcsomóval lesúrolta róluk a sárt és a pincében újra egymás mellé állította a repedt bérescsizmákat, amelyekben keményszálú zsup volt kapca és harisnya helyett.

Azt a párat kezdte javítani, amelyiken a repedés már olyan volt, mint egy gyógyulatlan, elförmedt vágás a szétnyílt seben.

* *

— Ezt az egy párat pedig magamnak varrom meg, — mondta a göndörhajú majori suszterlegény. A majorszéli kereszthez jönnek a búcsujárók és én új csizmákban keritek magamnak egy lányt, mert nincs kivel beszélnem.

Sárga és piros cérnával varrta meg magának a csizmákat és a fekete raktárpincében várta, hogy a meleggé fűledt avaros álián sétálhasson egy lánnyal, mert szomorú az, ha az ember fiatal és mindenkitől nagyon messze egy majorban, ott is egy homályos pincében szó és ének nélkül tölti el suszterlegény életét.

* *

Az intéző sárga nádpálcával sétált a széles úton és nézte a szántókat. Esteledett és a felhők is bámulták a szántókat. A fekete földön két ökör közeledett erős öntött ekét húzva. Szemük düledt volt és felhős párát pumpázott orruk a csavargós barázdába. Azután fordultak, az eke az utra dőlt, forduló és újra elindultak a feketeségbe.

És jött egy másik pár ökör. Gödör szőrük volt homlokukon, ezek is a földet súrolták fájós, izzadt homlokukkal, ezek is néhány percig reszkedtek az úton, míg az ekéről leösztokélték a sáros perjét, aztán újra előre páráztak a fekete földön.

Az intéző nézte ezt a képet, azután a másik major felé indult.

* *

Kósza malacokkal találkozott, a vetés közepén turkáltak. Estére összeszedette a béreseket, akiknek sem malacuk, se bérük, sem jövőjük, csak napjaik voltak egyik estétől a másikig.

* *

Mint egy várúr, eltörölte a nyári komenciót, eltörölte a fájárandságot, ezentúl minden vasárnap egytől-egyig jelentkeznek nála, hogy lássa: nem csavarognak, hanem alázatosan eljönnek és szánják, bánják béresvétküket.

* *

Szinte meghalt a major élete, csak a hosszú-szerhájú aklok gőzében, ahol ijedt lángú kendermécs ugrált és törte, szaggatta a gomolygó gőzt, csak itt morgott az élet. Az állatok ettek, hosszú vályúknál ittak és hallgattak, béresek éles metszőkkel kockákba vágták alattuk a letiport trágyát és répaszállító kocsikon a hatalmas trágyadombra tólták.

Bevásárolni, templomba sem mehetett senki a szomszédos, de messzefekvő falúba. Egyedül a szótlán fák, a szónélkül elszaladó kanális vize, hallgatag bikahomlokú kazalok, gőzölgő, bűdös aklok voltak mellettük és azok is némán néztek az öregedő, dolgozó és tompaszemű béresekre.

* *

És még sem szenvedtek egyformán. A béresgazda felesége, a béresgazda legjobb béresei bementek az intézőhöz és kezét csókoltak. Ezek elmehettek a faluba vásárolni, ezek beszéltek, énekeltek a majorban és a nehézszerű béreskocsikon, amelyeken pálinkaszagú répatörkölyt hordtak télire a hatalmas sopákba.

* *

A göndörhajú suszterlegény csak nézte, hogy hogyan rohanak széjjel a béresek a vadúlt malacok után. Nem talált magának lányt. Egyik nap kiállt pincéje elé és a béresek megszólították:

— Javitson nekünk. És ha bemegy a faluba, hozna egy pakli dohányt, két deci ecetet, hatosért kanócot a lámpába. Mi nem mehetünk, mert az intéző úr becsukott a majorba.

A suszterlegény ujságpapir szélére felírta a szükséges dolgokat, egyik béresétől szatyort kapott és a sáros úton elment a falúba bevásárolni.

Mire hazajött, már jött hozzá egy béres: az intéző úr izeni, hogy menjen ki a pincéből, mehet ahová akar, mert nem tartja be a majori büntetést. Beárulták. Mehet ahová tud.

* *

Egy egész ország, a nyolcvanhét major területe, szegény suszterlegény sehol sem alhat, csak bújva istállóknak, aklokban. De már kazalban nem lehet. A méltóságos úr királyságának első száműzöttje volt a göndörhajú suszterlegény. Nem hallgatták meg okát, csak azt mondták magukban: csavargó.

* *

Minden majorban volt baj. Az egyikben az intéző még disznót sem engedett a béresnek. Ezért éjjel beverték az intéző ablakait. Máshol a répaásás napszámjáért tartott a veszekedés. A csavargó mindezt hallotta, látta.

* *

A fiatal ostoroslegények és az erőstestű béreslegények arról álmodoztak; vajjon a méltóságos úr elmegy-e mind a nyolcvanhét majorba, vajjon benéz-e a hosszú marhaistálókba, megnézi-e, hogy a lovak szénája jól széjjel van-e rázva, a marháknak elég-e a bekészített sűrőkóro? Gondolták: övé a nyolcvanhét major, joga van hozzá.

Jó lenne, ha eljönne erre egyszer a méltóságos és nem kocsin, de gyalog járná be a béresek házáit, a bűdös kamrát, ahol az aratóknak főznek, a pocsolyás major közepét, ahonnét nem lehet levezetni a vizet, mert méteres mélyen elázott hely az.

Nyáron sokszor megálltak a béres legények és nézték, hogy milyen úr sétál egy idegen kisasszonnyal a rettenetes hosszú és széles akácoserdőben, piros és fehér ruhák, nevetések és tortákról lehullott papirdarabok illatosodtak a frissen kaszált tarlók mellett.

Csak nézni, álmodozni volt szabad a nyolcvanhét major béresének, ostoros gyerekének, marokszedő lányának, feketearcú asszonyának.

Az öregebb béreseknél ott élt az öregapaik imádsága: kell a nagybirtok, mert akkor nekünk is van kenyerünk. Mi már béreseknél születünk.

* *

Puha laposból szép nyárlak nőtték, a venziákban szaporodott a vad, az óriási akácos hullatta elhalt ágait. A major csak egy át-

járó hely volt. Pihenni, élni nem lehetett benne. Csak nyáron volt benne több szin, illat, élet.

A sáros fogások, párázó ökrök, cérnaszövöttes-nadrágú ostoroggyerekek, ráncosarcú kondások, zilált-ruhájú béresasszonyok, mindenki a láthatatlan méltóságos urat szolgálták, aki üveges ablakok mögött élt, puha szőnyegen járt, beteg volt, fürmedt kelevények voltak rajta, de börtön várt arra, aki még csak gondolatban is nem akarta elismerni, hogy a falon függő ősök buzogányos ősmagyarok, királyt, népet segítő hősök voltak. És természetes, hogy a negyedik utódot is ezek miatt kellett tisztelni.

* * *

A kivert, elzavart béreseken ilyen törvény támadt fel: oktanul nem jártunk iskolába, mert azt mondták, hogy béresnek születünk és annak elég, ha az ökröt be tudja fogni.

Oktalanul csak szolgálói voltunk a méltóságos úrnak, mert béresnek születünk és béresnek hallgatás a dolga.

Oktalanul elvették tőlünk azt, amit rabszolgasorsunk mellett összeszedtünk: egy kétmalacos ólat, két vasfazekat, két vánkost, dunyhát, vastag csizmákat és télikabátot, amely már harminckét éves.

Ha mi az éhes malacnak nem adunk enni, az összetöri a korlátot. Ha mi a duzzadt nyakú ökörnek nem adunk enni, az lábastól és láncostól kirántja a jászolját.

Nekünk semmi se maradjon, pedig oktanul vették el? Itt meg rakáson rohadjon a rettenetes kövérség asztagban, hombárban, aklokban?

A fasizmus háborúja

A legmodernebb haditehnika követelményeinek megfelelően felszerelt 500.000 katona, a repülőgépek, tankok, ágyúk ezrei, no meg a mérgezőgáz megtették a magukét. A fasizmus diadalt ünnepel. Addis-abebe az olaszoké, a négus Londonban, az abesszin hadsereg szétverve. Róma újjong. De újjong a „civilizált” Európa is. A „kultúra” aratott itt győzelmet a barbárság felett. Gépfegyverek, tankok és lángszórók, a „civilizáció és kultúra” fegyverei diadalmaskodtak.

Olaszországban csőstől hull az ordó, az olasz királyból a római birodalom császára, tábornokok máról-holnapra alkirályok, hercegek lettek.

A felületes szemlélő, kit megtéveszt a fasiszta örömrivalgás, azt hiszi, hogy most Olaszországban minden fenéig tejfel. A lapok, a rádió, a filmhíradó világgábömbölik a fasizmus teremtő ere-

jének újjászületését, az elfoglalt gyarmat kiépítését, a civilizáció terjedését. Könnyen elkábíthatja az embert ez a nagy gonddal megszervezett propaganda. Azonban nézzük meg tüzetesebben, hogy miért is kezdett Olaszország háborút és mennyire képes kiharosítani győzelmét.

Az olasz háború imperialista jellege elvitathatatlan. Az imperializmus most is a régi érvekkel igyekezett igazolni magát: Olaszországnak nincs se szene, se vasérc, se gyapotja, se kőolaja. Az olasz lakosság évente 330.000 emberrel szaporodik, népeleslegét a kivándorlás képtelen felszívni, amióta Amerika kapuit a kivándorlók előtt lezárta, a többi imperialista állam nem adott Olaszországnak elég gyarmatot, meg akarják fojtani az olasz élniakarást, nem engedik meg az olasz civilizáció és kultúra terjedését.

Mennyire igazak ezek az érvek? Vajjon Abesszinia meghódításával megoldhatják-e a „népelesleg” kérdését és az olasz földinséget? Vajjon van-e Abessziniának olyan és annyi nyersanyagja, amennyire Olaszországnak szüksége van, vajjon szükség van-e egyáltalában az olasz „civilizátorok” munkájára?

Való igaz, hogy az olasz parasztság legnagyobb része földnélküli. De miért? Talán azért, mert Olaszországnak nincs elég gyarmata? Koránt sem. Maga az olasz földmegoszlási statisztika, az 1935-ben kiadott „Anuario statistico” adja meg erre a feleletet. Eszerint a földbirtokok megoszlása a következő:

a földbirtok nagysága:	a földbirtokosok száma %-ban:	a birtokosok kezén lévő föld %-ban
10 hektárig	93.1%	30%
10—100 hektárig	6.3%	23%
100 hektártól feljebb	0.6%	47%

Magától adódna ezek után, hogy az a pár nagybirtokos úgy akarja levezetni a földnélküliek óriási tömegének elkeseredését és úgy akarja megvédeni birtokának épségét egy lázadástól, hogy távoli kolóniákon juttat földet a mindinkább elégedetlenebb parasztságnak. De nem így van. Nem így van azért, mert a faszizmus eddig sem adott a parasztnak földet a gyarmatokon és a szerzett kolóniákon elsősorban nem a kisparaszt, hanem a különböző pártfunkcionáriusok kapták a zsákmány oroszánrészt jutalmul. Tripolisban például a koncessziók (földkihasználási engedélyek) a következőképen oszlanak meg: A koncessziósok 88 százaléka a földek egyharmad részét, a koncessziósok 10 százaléka a földek második harmadát és végül a koncessziósok 2 százaléka a földek harmadik harmadát kapták. Ezen utóbbi 2 százalék közé tartozik Libia első faszizta kormányzója, *Volpi herceg*, *Graciani tábornok*, Libia meghódítója, Abesszinia jelenlegi alkirálya, aki valószínűleg Abessziniában szintén kiveszi a maga oroszánrészt, *Leno lovag*, a tripoliszi földművelésügyi inspektor és így tovább.

Amint látjuk a földbirtok legnagyobb része úgy Olaszország-

ban, mint a gyarmatokon nem a föld megmunkálónak, hanem a kevésszámú, előjogokkal bíró nagybirtokos kezén van és ezek húznak hasznot a gyarmati hódításból is.

A fasizmus Abessziniában 100.000 parasztcsaládot akar letelepíteni és amint a napokban olvashattuk, állítólag az ott harcolt 500.000 katonát is ott akarják elhelyezni. Ezt az egész telepítési akciót fenntartással kell fogadnunk. Ha Olaszországnak szüksége van a felszaporodott lakosság kitelepítésére, miért nem telepítettek Eritreában? Eritreában tudvalevőleg nagykiterjedésű termőföldek vannak és mégis csak 4500 európai ember él kint, ezek sem földművesek, hanem katonatisztek, gyarmati tisztviselők és misszionáriusok.

Abesszinia, hála a fasiszta propagandának, ma úgy szerepel a köztudatban, mint egy tejfel-mézszel folyó Kánaán, ahol mind az a nyersanyag megvan, ami Olaszországnak hiányzik. Ez az állítás enyhén szólva túlzás. Abesszinia még egyáltalán nincs átkutatva és így nem lehet biztosat állítani a nyersanyagokat illetően. Annyi biztos, hogy Abessziniában kitűnően megterem a gyapot, a kávé és nagymértékű állattenyésztést lehet üzni és azonkívül egészen csekély arany és platinabányászás is folyik. Ám ha Olaszország ezeket a jelenlegi adottságokat ki akarja használni, előbb milliárdokat kell befektetnie.

Mussolini állandóan hangoztatja Olaszország történelmi misszióját, Abesszinia pacifikálását. „Senki és semmi nem akadályozhat meg minket civilizátori munkánkban. Mi, a fasiszta Itália, a civilizációt és a kultúrát visszük be Abessziniába, az örök szolgaság és törvénytelenység, a sötétség és tudatlanság földjére“.

Nézzük, hogyan végezték a fasiszták kultúrmunkájukat eddigi gyarmataikon.

Tripolisznak, a leggazdagabb olasz gyarmatnak, melyet az olaszok 1913-ban vettek el a törököktől, 1915-ben 569.000 lakosa volt. Ebből 1931-ben, a „fasizmus kultúrmunkája és pacifikálása“ után csak 523.000 maradt. Kirenaikában, egy másik olasz gyarmaton viszont az történt, hogy egyszerűen a sivatagba deportáltak 80.000 lakost s ezek nagyrésze a szomjúságtól „pacifikálva“ — elpusztult. E tartománynak hosszú, idő óta az állattenyésztés volt a fő megélhetési forrása. Ez — az olasz hivatalos adatok szerint — majdnem a nullára csökkent. Három szám: 1910. a hódítás előtt 1,411.800 marha; 1926. a „pacifikálás“ tetőfokán 978.000; 1933. a hódítás befejeztével (?) 139.300 marha. Líbiában az olaszok egyszerűen elvették a benszülőttek ősi földjeit és az elvett 202.000 hektár földet 513 (!) ültetvényesnek adták. Ennyire jutott a kivezető úton Mussolini, aki beszédeiben szerencsés megoldást ígér az olasz parasztoknak és munkanélkülieknek.

Vajjon a rablás és rombolás fejében tett-e valamit a fasizmus a fejlődés érdekében?

Tripolisz 1921-ig 240 kilométer hosszú vasútvonallal rendelkezett. Tizenöt évvel később 269 kilométerrel. A fasiszta építő-

munka tehát mindössze évi 2 kilométert produkált. Ugyanakkor a föld belseje kiaknázatlan maradt és az ásványforrások még mindig ismeretlenek.

A 20 éves gyarmatosítás terméketlenségével szemben fel lehetne hozni a gyarmatok szegénységét, mint enyhítő körülményt. Viszont nézzük, hogy mit tudott megvalósítani a faszizmus egy másik gyarmaton, a gazdagabb Eritreában. Az olasz gyarmatosítás itt negyven évvel ezelőtt kezdődött, s amint fentebb láttuk az olasz lakosság ottani letelepítése siralmas eredménnyel zárult. És most nézzük a gyarmat gazdasági helyzetét. Eritrea koránt sem szegény. „Termékeny síkságai könnyen öntözhetőek és csak a gyarmatosítókra várnak; — hegyoldalai legelőkkel borítottak; gyöngyhalászata van Maszauánál és a Dahlak szigeteknél; Dallolban talán a világ leggazdagabb kénsavas ércei találhatóak; van kevés aranya és petróleuma”. (Kergonard: Gazdasági földrajz.) E természeti kincsek kiaknázatlanok. Az ország fő kiviteli cikkei: kávé, nyersbőr, tengeri só, gyöngyház és gyöngy. Az ország közgazdaságát a fasiszta „civilizálás” tehát semmivel sem emelte és a meglévő természeti kincseit sem tudja hihasználni.

A faszizmus Abessziniában sem érhet el más eredményeket, mint többi gyarmatain. Ahhoz, hogy a „fölös” lakosságát letelepítse, óriási összegekre van szüksége, ezzel pedig Olaszország ma nem rendelkezik, emellett a telepítés csak úgy valósítható meg, ha előbb az etiópiaiakat, akik már elfoglalták a használható földeket, — kiirtják. Végeredményben itt is olyan lesz a helyzet, mint a többi olasz gyarmaton. A gyarmat itt is egy pár száz nagyültetvényesnek nyújt majd nyerészkedési lehetőségeket és az ősi lakosság lassú, vagy ha a „civilizálásba” nem akar beletörődni, gyors pusztulásra lesz ítélve.

A fasiszta „civilizátori” törekvésekről André Malraux, a Goncourt díj nyertese, a „Hódítók” és az „Emberi sorsok” világhírű írója, a keleti civilizációk múltjának és jelenének egyik legjobb ismerője, jellemző képet ad:

„Mely népek európaizálódnak a leggyorsabban? Éppen azok, melyek nem állanak az európaiak ellenőrzése alatt. A marokkói, tuniszi, tripoliszi, arábiai, egyiptomi, indiai muzulmán asszonyok fátyolt hordanak. A perzsa nők már alig, a török nők pedig már egyáltalán nem. S melyik az az egyetlen ország, ahol a mandarinok (magas, előjogokkal bíró, kiváltságos állami tisztviselők és főurak) még léteznek? Nem Kína, sem Japán, hanem a francia uralom alatt álló Annám”.

Abesszinia is így járna a fasiszta uralom alatt. Az országot meggátolnák szabad fejlődésében, a lakosságot a végsőkéig zsarolnák, a rabszolgákat képletesen felszabadítanák, hogy modern bér-rabszolgákká tegyék őket, az abesszin patriarkális termelést a „civilizátorok” modern nagykapitalizmussá és a munkát robottá alakítanák át.

A civilizáció és a pacifikálás tehát nem azok az igazi okok,

melyek a fasizmust háborúba vitték. Ezek csak takaróul szolgáltak, hogy a dolgok mélyén rejlő igazi okokat láthatatlanná tegyék. Ezek után joggal kérdezhetjük, hogy tulajdonképpen miért is kezdődött el ez a háború? Romain Rolland, mondta: „*A béke halálthozó a fasizmusra*“. Eltekintve attól, hogy a fasizmus a háborút, mint nemzet-tisztító „acélfürdőt“ dicsőíti, — mint maga Mussolini mondta: „A háború azt jelenti a férfinak, mint az anyaság a nőnek. Én nem hiszek az örök békében. Többet mondok, én azt tartom, hogy a béke megöli, elpusztítja a legszebb emberi erényeket, amelyek csak a vérzivatarban juthatnak felszínre...“, — a fasiszta Olaszországot súlyos belső bajai hajtották ebbe a külpolitikai kalandba. A fasizmus iránti elégedetlenség egyre inkább nő, hisz nem szabad elfelejteni, hogy az ország 42 millió lakósa közül csak 1 millió tartozik a fasiszta párthoz és ezeknek nagy része sem meggyőződésből lépett be a pártba, hanem a sok kedvezmény miatt, amit a fasiszta párt tagjai élveznek. Az országban minden terror ellenére mindinkább erősödik az antifasiszta mozgalom és a titkos nyomdák ezerszámra terjesztenek antifasiszta lapokat és röpiratokat. A fasiszta gazdálkodás a tönk szélére juttatta az országot. A *külkereskedelmi mérleg* deficitje az 1933 évi 1441 millióról 1934-ben 2441 millióra emelkedett. 1935 első hat hónapjában a deficit 1380 millió volt. (1935 másuodik felére hiányoznak az adataink, de el lehet képzelni milyen helyzetet teremtettek az olasz külkereskedelemben a megtorlások). Az *államháztartás* deficitje a Népszövetség adatai szerint 1933-ban 4.1 milliárd, 1934-ben 6.8 milliárd és 1935 első 6 hónapjában a hadi kiadásokon kívül 4.2 milliárd. A *közdósságok* összege 1933-ban 97.2 milliárd, 1934-ben 102.6 milliárd és 1935 első hat hónapjáig 105.2 milliárd. Az *Olasz Nemzeti Bank arany és deviza tartalékja* az 1928-as 11 milliárdról 1935-ig 6 milliárdra csökkent. A fasizmus a belpolitikai és gazdasági válságot egy háborúval akarta levezetni. A helyzet erre különösen alkalmasnak tűnt. A nagyhatalmak szeme Németországon függött, Franciaországban jobboldali, olaszbarát kormány volt a hatalmon és Angliát, tekintve akkori hiányos hadi készülségét, a fasizmus nem tartotta veszélyesnek. A fasiszták szeme előtt a japán példa lebegett és azt hitték, hogy a Népszövetség most is megelégszik egy bizottság kiküldésével, pár tiltakozó irattal és azzal minden rendben lesz, s tekintve az olaszok nagy tehnikai fölényét joggal remélték az adott körülmények között Abesszinia gyors meghódítását és biztak benne, hogy a közeljövőben Franciországbán is győz a fasizmus, ami az olaszországi fasizmus megrendült helyzetét tekintve a várható pénzbeli segílyt, helyrehozná.

Amint tudjuk a fasiszta remények nem váltak valóra. Franciaországban a választásokon a népfront győzött, tehát kimondottan fasisztaellenes kormány van az uralmon. Igaz ugyan, hogy Anglia nem támadta meg Olaszországot, de viszont, miután tulajdon imperialista érdekei forogtak kockán kiverekedte a Népszövetségnél Olaszország elítélését és a megtorlásokat. A megtorlások, ha nem

is minden állam gyakorolta, súlyos károkat okoztak az olasz gazdaságban és hatásuk, csak a jövőben lesz érezhető. Nem segítette a helyzetet különböző pótanyagok tömege sem, mert azonkívül, hogy sokkal drágábbak, mint az eredeti, kevésbé tartósak is. Így például a híres tejből készült gypjú négyszer olyan drága, mint az eredeti és ezzel csak az olasz gyermekek szájából vonják el a tejet akkor, amikor amúgy is csak kevés jutott nekik. Abesszinia is kemény diónak bizonyult. Az olaszoknak óriási áldozatukba került az előnyomulás és bár az olasz csapatokat kimélték és mindig az aszkarikat küldték előre, a külföldi szakértők tizezrekre becsülik a halottak és sebesültek számát, nem számítva azokat, akik a különböző tropikus betegségekben pusztultak el. A háború is rengeteg összeget emésztett fel, a lira arany és devizatartaléka 6 milliárdról 2 milliárdra csökkent, maguk a háborus kiadások 12 milliárdra rúgnak és a várt külföldi kölcsönből sem lett semmi. A nyomasztó anyagi helyzetén kényszerkölcsönök kibocsájtásával, új adókkal, rekvirálásokkal és ami a legtöbbet hozta az olasz állampolgárok külföldi értékpapírjainak átvételével akartak segíteni. Ezek voltak a fasizmus utolsó tartalékjai.

Olaszországnak, ha a háborús eredményeket ki akarja használni a nemzetközi jóakaraton kívül még nagy kölcsönökre van szüksége. Maga Mussolini 2 milliárd lirára becsüli a legszükségesebb beruházásokat Abessziniában. Ezt az óriási összeget Mussolini nem egykönnyen fogja megszerézni, Akármilyen nagy reálpolitikusnak is kiáltották ki, egészen biztos, hogy a francia választások eredményét nem látta előre. A mai francia kormány pénzügyileg a fasizmust, melyben a legnagyobb ellenségét látja nem segítheti. Németország még ha akarna is nem adhat kölcsönt, mert maga is a legsúlyosabb anyagi helyzetben van. Az U.S.A. törvénnyel tiltotta el az európai államoknak való kölcsönnyújtást és bajosan hihető, hogy éppen Anglia segítené ki a fasizmust ebből a pénzügyi kátyúból. Hogy a nemzetközi pénzpiac is a legnagyobb bizalmatlansággal fogadta a győzelemről szóló híreket látható abból, hogy a lira még a névus menekülése után is állandóan esik.

Ami Abesszinia ujonnan kikiáltott Olasz Császárságba való bekebelezését illeti, ez a fasizmus összes nagyképszerűdései között a legnagyobb. Anektálni egy olyan nagy országot mint Csehszlovákia, Ausztria, Magyarország, Románia, Jugoszlávia, Bulgária és Görögország együttvéve, amikor az országnak csak a $\frac{3}{5}$ -ét tartják jól-rosszul megszállva, tökéletes győzelemről beszélni akkor, amikor a „rendfenntartáshoz” 500.000 ember, tankok és repülőgépek ezrei szükségesek, enyhén szólva fantasztikus. Ez a gyors anektálás tulajdonképpen egy elkeseredett lépés, egy zsarolási kísérlet. Ily módon akarták megszüntetni a szankciókat. Ha Abesszinia u. i. már nem önálló állam, hanem az olaszok egy tartománya, akkor már nem háborúról, hanem csak a fellázadt gyarmat katonai megfenyítéséről, büntetőexpedícióról lehet szó, ahhoz pedig igazán semmi köze sincs a Népszövetségnek, hogy Olaszország hogyan bünteti egy „forrongó” tartományát.

A szankciókat megszüntetik. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a nyugati nagyhatalmak megijedtek volna a fasizmus nagyhangú kijelentéseitől. A megtorlások megszüntetése inkább azt bizonyítja, hogy a nagytőkés államok nem képesek egy egységes akcióra, hogy a tőke különböző irányú érdekeltsége nemcsak a termelésben, hanem a politikában is anarhiát eredményez. A megtorlások mindenestre, ha nem is jelentettek egy egységes, őszinte háborúellenes megmozdulást, pénzügyileg meggyengítették Olaszországot.

Mussolini egy ujságírónak kijelentette: „Itália gyorsan felejt”. Ez a kijelentés azonban nem hozza közelebb a fasizmust és Angliát, mert ha Mussolini gyorsan tud is felejtetni, Anglia biztosan nem. Anglia nem fogja elfelejtetni az olasz pénzen szított egyiptomi és palesztinai zavargásokat, nem a birodalom mohamedánjai közötti fasiszta aknamunkát és nem fogja eltérni, hogy a birodalom legfontosabb ütőerén, a szuezi csatornán, és Egyiptom kulcsánál, a Tana tónál Olaszország megvesse a lábát. Két imperialista hatalom nem fér meg ugyanazon a területen, a gyöngébbnek engednie kell és ma még Anglia az erősebb.

A fasizmus háborúja egy egyensúlyát veszített ember kétségbeesett, vad csapkodására emlékeztet. Ez a háború egy anyagi, politikai és erkölcsi alapját veszített rendszer végső szalmaszálkapkodása volt. Ha enged, akkor a belső ellentétes erők morzsolják fel, ha pedig megelégszik egy ilyen abessziniai félsikerrel, akkor az utolsó, ellövődözött puskaporral együtt elszáll a tekintélye is.

Iványi János

V I S S Z H A N G

Ezen rovatban időről-időre közöljük olvasóinktól és elvbárántinktól szerkesztőségünkbe érkezett, olvasóinkat érdeklő írások, levelek azon részeit, amelyek a lapban képviselt eszmék visszhangjául tekinthetők.

Az érettségi után

Az iskolaév vége felé, az érettségi vizsgák közeledésére a lapok hasábszámra közlik a szentimentalizmustól csöpögő cikkeket a „balagó vendiákról”, aki a „Gaudeamus igitur”-ral búcsúzik az iskolától, zsebében a „Nagy Élet” kezdetét jelentő érettségi bizonyítvánnyal. Vezető sajtóorgánumunk kétcsillagos főírástudója kenetteljes hangon emlékezik meg az érettségi-banketről és ünnepélyesen tiltakozik annak netaláni megszüntetése ellen, mert szerinte akármilyen is a mai diák helyzete, a diákságnak nem az igazságokra, hanem az illúziókra van szüksége. Sajtónk és írástudói úgy látszik nem vették, vagy inkább nem akarják észrevenni a diákság nehéz szociális helyzetét.

A nehéz anyagi viszonyok között az érettségig eljutott diákok nem érdeklik az „első bankett bolond örömei”, ami alatt a cikkíró valószínűleg a bankett koronáját, a nyilvánosházban végződő hajnali lumpolást érti. A diákság legnagyobb részének nincs szüksége cifra

sétapálcára sem, hogy ezzel dokumentálja érettségét. Fiatal életünk gondja kiül az arcunkra s minden cifra sétapálcánál, vagy bankettnél jobban igazolja érettségünket.

Nekünk az érettségi nem a drukkot, nem a kölcsönszmokkingban való fényképezést, nem a bankett tatármártásos, borgőzös hangulatát, hanem a feleletre váró kérdések tömegét jelenti. Vajjon tudnának-e írástudóink feleletet adni ezekre a kérdésekre? Feleletet arra, hogy mi legyen velünk? Az legyen-e sorsunk, ami a 4—5 évvel ezelőtt éretteknek, akiknek az egyetem csak a további gondokat, a szűkös máról-holnapraélés nyomorúságát jelentette? Feleletet arra, hogy honnan teremtsük elő az egyetemi landijakat, a könyvek árát és a vizsgák díját? Feleletet arra, hogy mi lesz velünk akkor, amikor a diploma végre a kezünkben lesz? Az legyen-e sorsunk, ami a pár évvel ezelőtt éretteknek, akiket évről-évre százával önt ki magából az egyetem és diplomát útravalóul adja nekik, de adós marad a felelettel, hogy mit is kezdjenek vele? Akiknek a legnagyobb része még mindig munkanélkül, testileg-lelkileg elgyötörve kérvényez és állást keresve házal egyre kevesebb reménnyel? Mit csináljunk az érettségivel és az egyetemi diplomával? És ki az oka annak, hogy már az érettségítől a diplomáig, ezen a rövid szakaszon is kikopunk az életből? Hol az a társadalom, az az újságíró, aki feleletet ad nekünk?

Lapjaink, „írástudóink“ hallgatnak ilyenkor. A feleletet nekünk, magunknak kell megadnunk. Nem szabad elcsüggednünk, tanuljunk tovább és ne tőrjünk, hogy a tanulás csak egyes osztályok előjoga legyen. Éhezve, fázva, éhbérekért órákat adva, de tanuljunk, mert a tudás hatalom, mert a tudás, ha ma nem is, de lesz idő, amikor biztos alapja lesz az életnek. Sorsunkat magunk építsük, nem vagyunk odaláncolva a mához és ne is tőrjünk, hogy odaláncoljanak. Mi nem akarunk letört kispolgárok, hulló egzisztenciák lenni, hanem szabad emberek. Le kell szoknunk arról a tévhitről, hogy a diplomával „urak“ vagyunk. Le kell szoknunk az ostoba és céltalan osztálygőgről, amit a nevelés ragasztott ránk minden alap nélkül, hiszen az osztály már régen kicsúszott lábaink alól. Ne tőrjünk, hogy olyanok osztogassák nekünk a tanácsokat, akiknek semmi érdekközösségük sincs a fiatalsággal. Mi élni akarunk, tudni akarunk, emberek akarunk lenni és ők a múlt század kifakult, poros, elrongyolódott gondolkodásmódját akarják ránktukmálni. Jaj nekünk, ha elfogadjuk! Aki ma marad le, ma hagyja tévútra vezetni magát az elveszett. Ma újnak kell lenni! Újnak, új társadalmi törekvések befogadására, újnak, a régi, korhadó életformák lerázására és az új élet felépítésére.

Az írástudók lapjától tehát nem várhatunk mást, mint tévútravezetést, kerékkötést, fakó, értelmetlen mesék álombaringatását. A jugoszláviai magyar ifjúságnak olyan lapra van szüksége, mely életfeladatául az ifjúság nevelését és vezetését tűzte maga elé, olyan lapra, amelyet az ifjúság maga ír, minden ráerőszakolt vezetés nélkül, olyan lapra, mely őszintén tárja fel az ifjúság szociális helyzetét, problémáit és hazug ideálok és tekintélyimádat helyett konkrét tervekkel áll az ifjúság elé. Ilyen lapra van nekünk szükségünk. És ezt várjuk a „HÍD“-tól is.

Egy maturáns.

Tavaszi parlament Érsekújvárott

Ez év elején Pozsonyban megalakult Magyar Kisebbségi Társaság megbeszélésre hívta Szlovenszko minden magyar kultúr szervezetét. A megbeszélést Tavasz Parlamentnek nevezte el a cseh fiatal értelmiség Ifjúsági Parlamentjének példájára. A parlamenti meghívókat elküldték az összes jelentős kultúr szervezeteknek, de kifejezetten kizárták a politikai pártokat, azok vezetőit, az aktív politikusokat és a pártok kultúrpolitikai csoportjait. Ezzel az intézkedéssel el akartak oszlatni a rendezők minden esetleges gyanút, másrészt ki akarták küszöbölni a kisebbségi életben oly nagy mértékben megnövekedett politikai befolyást a megbeszélésekből. Ez az elővigyázatosság helyesnek bizonyult, mert bár e legjelentősebb régi kultúregyesületek alig jelentek meg, részt vett a kongresszuson a fiatal magyar értelmiség minden árnyalata.

A Parlament két napig ülésezett. A megnyitást közvetítette a pozsonyi rádió, ami szintén rendkívüli eset volt, amennyiben független, jelentős magyar kultúresemény ezúttal jutott először a rádióntá a nyilvánosság elé. A megnyitást, az üdvözléseket és az egész első napi megbeszélést szinte meghatott hangulat jellemezte. A népvédelem, a jogtalanság és erőszak elítélése, a haladó magyarság, a több szociális igazság vágya valamennyi felszólaló szavaiban megmutatkozott

Érdekesebb és mozgalmasabb volt a Parlament második napja. A szlovenszkoí magyarság kultúrpolitikai kérdéseinek fölvetése ideológiai vitát támasztott s a kisebbségi testvériesülés hangulatába bele-rontott az új világtörékvések vihára. A fasiszta szellemű Gömöri diéta egyik képviselője ismertette mozgalmuk irodalomkritikai felfogását. A fajelmélet és ellenforradalom elvei azonban senkire sem hatottak és a támadó ideológia lesújtó bírálatban részesült. A fajtisztaság, a faji el-

zárkózás, az asszimilálás, a kereszténység, a demokrácia, a kisebbségi jövő problémái merültek fel a kiborult vitában s az előadót kivéve senki sem akadt, aki valamely formában nem utasította volna el a nyilvánvalóan göbbelsi propagandából táplálkozó irodalomszemléletet. A különböző kritikák egymás után kimutatták, milyen mértékben logikátlan, tudománytalan keresztényellenes és antihumanista ez a gondolatmenet, amely azonfelül, hogy ellentétben áll a legszebb magyar szellemi hagyományokkal a kisebbségi magyarságra nézve végzetessé válható elveket tartalmaz. *Farkas István* gyöngé védekezése és önigazolási kísérlete teljessé tették álláspontjának vereségét, mivel állításait részben visszavonta és módosította. Így véglegessé tette a haladó szellem győzelmét, anélkül, hogy a parlament egységét megbontotta volna. Mindenki számára világossá vált, ugyanis, hogy ezek az elvek a gyakorlatban a kisebbség megsemmisítésével volnának egyértelműek, amiből további következtetésként azt a tanulságot vonták le a parlament résztvevői, hogy kis népek, néptörédek és kisebbségek fönnmaradását kizárólag a demokratikus társadalmi irányzatok biztosíthatják. Ha gyakorlati eredményei egyelőre nem is lesznek, akkor is nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy a csehszlovákiai magyarság kultúr szervezeteinek első, közös összejövételén hajótörést szenvedett a reakció és az elvi ellenfeleket i meghajlásra kényszerítette a haladó szellem. A Sarló megszűnése óta ez az első közéleti jele annak, hogy a szovenszkoí magyar szellemi élet nem veszette el kapcsolatait az új társadalmi törekvésekkel.

Az új, ami a Tavasz Parlamentben kialakult, nem csupán az volt, hogy a munkásság a polgárságnak kezét nyújtott a kultúra védelmének és építésének közösségében, hanem az a tény is, hogy

ezt a munkára nyújtott kezet el is fogadták. Ebből adódott a konferencia által felvetett lehetőségek egyike: a kulturális egységfront, mely széles alapot biztosít a kultúra védelmének és építésének küzdelmében.

Nemzeti kultúránk védelme és megmentése nem járna sikerrel, ha nem lát-nánk meg azokat az okokat is, amelyek ennek a kisebbségi magyarságnak kultúr-fejlődését megakasztják. Itt igazolódik a magyarságnak, mint kisebbségnek a szerepe a nemzetiségi kultúrvonalon. Arról van szó, hogy éppen, mert kisebbség vagyunk, kultúránk kialakítására és a meglévő, de omladozó kultúrromjaink megmentésére magunk biztosítsuk a kultúrfejlődés alapját. Mert a kisebbségi nemzet, ha nem tudja megfelelően kifejleszteni új kultúráját és csak a régi romokon kesergeti el sírárait, menthetetlenül elpusztul. Kisebbségi kultúránk pedig éppen elég sok támadásnak, sőt marakodásnak van kitéve. Nem elég az, hogy lesz egy szellemi élcsapat, amelyik a maga elgondolásában építi kultúráját, ha nem lesz kisebbségi nemzet, amelyik az fel is tudja használni. Összefogásra van szükség sorvadó kultúránk megmentésére.

A dunai államok együttműködése és az egyetemi ifjúság

(Centred'Amicie/Internationale) véd-nöksége alatt, 1936. április hó 23-ikán a Sorbonne-on tartották meg a jugo-szláv, román, csehszlovák és magyar demokratikus érzelmi diákság képviselői a nemzetiségi kisebbségek problémájával foglalkozó konferenciájukat. Ezen első közös összejövetelük eredményeképpen örömmel állapítják meg, hogy hazájuk ifjúságában a megértés és az együttműködés erős akarása él. Az ifjúságnak az a meggyőződése, hogy a nemzetiségi kisebbségek nehéz kérdését igazságos, humanus és békés úton kell megoldani. Csak demokratikus

Új rétegek beáramlására van szükség, hogy ez a munka eredményes legyen, olyan rétegekre, amelyek eddig csaknem teljesen ki voltak rekesztve a kisebbségi kultúrmunkából. Most ezek a rétegek eljöttek, utat építettek és az útra léptek, hogy a kisebbség kultúrájának elsorvadását megakadályozzák. Talán különös lesz sokak előtt, hogy éppen a nemzetközi világszemléletű munkásság az, amely ezért harcol. Nézzem azonban mélyebben a dolgok mögé és meg fogja látni, ebben a lépésben is az internacionalizmus nemzetiségvállalásának az értelmét. Csak úgy tudunk igazán nemzetközi kultúrát építeni, ha az alapot, a nemzeti kultúrát megvédjük nemcsak a magyar, de valamennyi nemzetiségi vonatkozásban.

Mindamellett nem szabad a túlzott általánosítás hibájába esnünk. Kultúrmozdulásról van szó és így az ideológiai alapok körvonalazása nélkül elgondolni sem lehet azokat a formákat, melyek közt a Parlament határozatai megvalósíthatók volnának. A szabad szellem hangoztatása mellett határozottabb irányú kultúrprogramot kellett volna adni, ami, reméljük a Tavaszai Parlament beígért további összejövetelei folytán ki is fog kristályosodni.

és szabad rezsim segítheti elő ezt a megoldást. Tekintve, hogy mindennek elengedhetetlen előfeltétele a világbéke biztosítása, a demokratikus ifjúságnak mindent meg kell tenni arra nézve, hogy az egész világ pacifista erőt egy széles, legyőzhetetlen frontba tömörítse a béke védelmére.

„Mi, diákok, kik a francia demokratikus köztársaság területén élünk, mely a találkozást számunkra lehetővé tette, lelkesítve azon példától, amit a francia nép a szabadság megteremtésével és megvédésével mutatott, felhívjuk a világ ifjúságát, hogy tudását

és munkaerejét bátran a demokrácia, szabadság és béke szolgálatába állítsa, mert ezek hiánya mind tűrhetetlenebbé teszi a nemzetiségi kisebbségek életét.

Hogy az általunk keresett megoldáshoz hamarabb eljussunk, szükségesnek tartjuk:

hogy állandó és őszinte kapcsolat létesüljön nemzeteink ifjúsága között és ezért ki kell irtani a sovinizmust, mely megmérgezi azt a baráti viszonyt, melyre nekünk feltétlen szükségünk van, hogy megismerjük és megértsük egymást, —

hogy mulhatatlanul szükséges minden országban a lakosság széles tömegeinek felvilágosításán munkálkodni, a demokratikus erők összessége segítségével a nemzetiségi-kisebbségi követelmények mellett állástfoglalni, keresni a népek közötti közeledést és a népek önrendelkezési jogát a legrövidebb uton a megvalósuláshoz segíteni.

A parancsuralmak diákságához a következő tanáccsal fordulunk:

vizsgálják meg, hogy a demokrácia nem könnyiténé-e meg ezen kérdések békés megoldását;

proklamálják azon akaratukat, hogy a problémák minden fegyveres erővel való megoldását megtagadják.

Hangsúlyozzuk, hogy a Duna-medence különböző népeinek földrajzi és gazdasági helyzete olyan, hogy egymásra vannak utalva, hogy részekre osztása erőszakolt. Még vagyunk győződve ezen népek föderációba való tömörülésének szükségességéről — ami a fenti problémák megoldását is lehetővé tenné.

Minden ország diáksága és ifjúsága!

Ifjúságunk és népeink kulturális, erkölcsi és praktikus közeledése érdekében,

egy jobb, kölcsönös megértés érdekében,

a demokratikus országok dunai konfederációja, a nemzetiségi kisebbségek kérdésének a népek önrendelkezési jogelvének alapján való békés, igazságos emberi megoldása érdekében,

egy mindenkinek és mindenki által biztosított béke és kölcsönös biztonság érdekében tartsuk fenn a kapcsolatot erősítsük és építsük együtt az ifjúság nagy, humánus világszövetségét, mely élni, dolgozni és békében és szabadságban fejlődni akar! —

Páris.

Új nemzedékünk szellemét, törekvéseinek irányát érintő levelek, könyvek, folyóiratok, cserepéldányok, ismertetésre vagy leközlésre szánt munkák Subotica, Poštanski fah 88 küldendőik.

Felkérjük munkatársainkat, hogy kézírataikat legkésőbb lapzártáig, minden hónap elsejéig szíveskedjenek beküldeni.

A cikkek lehetőleg a papír egyik oldalára íródjanak.

„HÍD“ literarni, mesečni časopis, izlazi mesečno jedanput (oko 15-og).

Odgovorni urednik i izdavač:

SIMOKOVICH ROKUS - Redakcija i administracija: SUBOTICA, Parčetićeva 39.

Pretplatne cene: 1 god. 30 — din., 1/2 god. 16 — din., 1/4 god. 9 — din.